

SHIFOKOR va BEMOR o'rtasidagi munosabat

Shoraximova.M.B., student, TDSI

Ilmiy raxbar: Sirojiddinova Z.M.

Toshkent davlat stomatologiya instituti

O'zbekiston, Toshkent

Annotatsiya: Shifokor va bemor o'rtasida munosabat butun dunyo bo'yicha dolzarb muammolardan biridir.

Kalit so'zlar: Shifokor, bemor, psixika, muloqot, axloq,

Bugungi kunda shifokor va bemor o'rtasidagi munosabat eng dolzarb mavzulardan biriga aylangan. Bemor bilan muomalaga kirishishning o'ziga yarasha shartlari bor, albatta. Shifokor bemor xastaligining taxminiy diagnizini, shaxsini, kasbini, ijtimoiy sharoitini, saviyasini, dunyo qarashini, bilim darajasini, tashqi psixik belgilarini o'rgangandan so'ng, o'zini ham bu muloqotga ruhan tayyorlaganidan keyingina u bilan muloqot qilish uchun ma'naviy haqqi paydo bo'ladi. Bemor va shifokor muloqoti (shartli ravishda) ikki doirada kechadi. Birinchi, tashqi doira zanjirida yuqorida aytilganidek, shifokorning bemor bilan muloqotga tayyorlanish bosqichidagi amallar kiradi. Ikkinchi, ichki doirani esa bemor shaxsini, uning kasallik sabablarini belgilovchi dalillar zanjiri tashkil etadi.

Birinchi doira sohibining mahorat darajasi qay darajada yuksakligi uning ikkinchi doiraga "ko'prik" sola olish san'ati bilan belgilanadi. Aynan shu "ko'prik" solinganidan so'ng bemor shifokorga ishonch va umid ko'zi bilan qaray boshlaydi. Shifokor bemor bilan muloqotning avvalidayoq uning saviyasiga mos ravishda suhbatlashishi muhim. Bemor xunarmand bo'lsa, shunga mos maqomda, akademik bo'lsa, albatta, uning yuqori saviyasiga yarasha muomala qila olish asosiy talablardandir. Shifokor beixtiyor bu holatning aksini qilsa, u holda o'zining tuzatib bo'lmas xato qilganini bir umr afsuslar bilan eslab yurishiga to'g'ri keladi. Shifokor bemorni o'rab turgan atrof-muhitga katta e'tibor bermog'I lozim. Uning botiniy va zohiriy ko'rinishi bemor bilan kechadigan muloqotiga bevosita ta'sir o'tkazishi mumkin. Xususan, bemor yotgan xona shinam, ozoda, havosi toza bo'lishi, albatta, uning ruhiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu – botiniy ta'sirdir. Zohiriy ta'sir esa

bemor atrofida kechadigan ijtimoiy hayot: boshqa bemorlarning, kichik tibbiy xodimlarning yoki tashrif buyuruvchilarning salbiy xatti-harakatida ko'rinadi. Bu ta'sirga, atrofdagi shovqin-suronlar, hamsoya bemorlarning muloqoti, hatto, shifokorning yoqimsiz bo'lib tuyulgan tovushi ham kiradi.

Shifokor bemor bilan muloqotga kirishar ekan, uning ko'z o'ngida ma'lum ma'noda kamchiliklardan holi, yuksak axloqiy inson sifatida gavdalanishi zarur. O'z axloq no'rmalarini to'g'ri belgilay olmagan shifokor bemor ko'z o'ngida obro'sizlanadi. Obro'sini yoqotgan shifokor esa, tabiiyki, o'z bemori bilan talab qilingan saviyada muloqot qilishga ma'naviy haqqi bo'lmaydi. Shifokorning ma'naviyati deganda, ma'nili fikirlashi, so'zlashi, shuningdek shaxsiyatidagi, tarbiya ba odobidagi hamda amaliyotidagi barcha ijobiy xatti-harakatlar majmuasi tushiniladi.

Allomolar aytadilar-ku, yer yuzida uzoq muddat qamab qo'yishga eng muhtoj narsa tildir, deb. Shifokor aynan shu qoidadan holi sub'yekt bo'lmog'I kerak. Shuningdek, bemor bilan muloqotda uning diqqati va ixtiyorini shifokor suiste'mol qilmasligi, ya'ni so'zda me'yorni saqlay bilishi muhim. Aytar so'zni ayt, aytmas so'zdan qayt, deydilar. Shifokor bemor bilan muloqotda unga ayni zarur gaplardan so'zlamog'I uning amaliyoti uchun juda foydalidir. "Ibn Burayda aytadi: ... yaxshi so'zlarni so'zlagin, foyda topgaysan, yomon so'zni aytishdan o'zingni tiygin, salomat bo'lgaysan...". Zero, "Inson a'zolari ichida eng harakatchan va juda yengil harakat qiladigani til bo'lib, shu bilan birga insonga eng zararlisi ham udir".

Bemor shifokor bilan muloqotdan so'ng o'zini ruhan tetik va yengil his etishi kerak. Mohir shifokor haqida aytish mumkinki: "Yaxshi suhbatdosh atirfurushga o'xshaydi, garchi u senga atrdan bermasa ham xushbo'y hidi yetib turadi". Shifokor bemor ko'nglini ko'tarib (agar u yosh bo'lsa): "hali nevara-yu chevaralaringizni boqib yurasiz", qabilida gaplar aytishi kerakki, bemor beixtiyor bunday ko'ngilga yoquvchi muloqotni mamnuniyat bilan eslasin. Har bir shifokor Mahmud Qoshg'ariyning: "Bilag'on odamlarning nasihatlaridan foydalan. Chunki yaxshi so'z ta'sir qilgach, dilga joylashadi", degan purhikmatlarini yodda olib qolishi foydadan holi emas.

Zero, I.V.Gyo'te aytganidek, so'zni ishonch bilan gapir, eshituvchilarga ta'sir etish esa o'z-o'zidan kelib qoladi. Shifokor bemor bilan ma'lum mantiqiy ketma-ketlikda savol-javob qilishi kerak. Bu suhbat (dialog)da fikrning tushunarli bo'lishi uchun marom, urg'u va faktlar to'g'ri belgilanishi, mazmun va ohangdorlikning uyg'unlashuvi, so'zlar aniq hamda to'g'ri talaffuz qilinishi muhimdir. Zero, xalqimiz-kishining jamoli tilidir, deydi. Bemorga: "Ranginiz oqaribroq ko'rinyapti, bugun tobingiz yo'qmi?" deb aytilsa, bir oz o'tib, uning rangi endi rostdan ham oqarin-qirab qolganini sezish mumkin. Yoki aksincha, zarxil yuzli bemorga: "Bugun ranginiz naqshin olmadek", deyilsa, shifokorning buyurgan barcha muolajalari yem bo'ladi, bemorning hayotga ishtiyoqi yana ham kuchayadi. Zero, qadimgi yunon faylasufi Aristo'tel: "Nutqning bosh fazilati aniq va ravshanlikdir", degan edi. Donolar nasihat qilganlaridek, o'ziga boqma, so'ziga boq. Shunday ekan, shifo istab kelgan bemorga eng tez ta'sir etuvchi "eleksir – ilk sir bu so'z", degan hayotiy haqiqat anglanadi. Demak, aytish mumkinki, shifokor bemorni nechog'lik o'rganib kirsam, muloqotga jiddiy tayyorgarlik ko'rsa, amaliyot natijasi shunga ko'ra yuqori bo'ladi. Shifokorning so'zlash odobi uning madaniyatini ko'rsatuvchi asosiy omil ekan, bu narsadan biz shifokorlar qurol kabi samarali foydalanmog'imiz zarurdir.

Adabiyotlar

1. Umumiy va tibbiy psixologiya T.- 2000.
2. Tibbiyot psixologiyasi etikasi va deontologiyasi asoslari T.- 1997.
3. «Psixologiya» lug'ati – 1995.
4. "Patopsixologiya va tibbiyot psixologiyasi" Asranbayeva T.-2005.

ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА РАҚАМЛАШТИРИШ: Сиддиқов Нурали Нишоналиевич,
ТДСИ Ижтимоий фанлар биоэтика курси билан кафедраси катта ўқитувчиси

НН Сиддиқов - Научно-практическая конференция, 2022

СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ МОЛОДЫХ СОБСТВЕННИКОВ В СФЕРЕ
СРЕДНЕГО И МАЛОГО БИЗНЕСА

НН Сиддиқов - Социосфера, 2020